

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij	TELEFOONNUMMER	+31618300572
DATUM	21-02-2023	E-MAILADRES	jos.geenen@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1487909588-15	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Jos Geenen	TEAM	NEL
		PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
BIJLAGEN	Geen		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

De provincie Utrecht streeft naar kringlooplandbouw waarmee bedoeld wordt een circulaire, natuurinclusieve, klimaatneutrale landbouw als onderdeel van een rendabele bedrijfsvoering. De urgentie van deze opgave is met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) alleen maar groter geworden. De provincie Utrecht zet zich in om de doelen voor klimaat, water, natuur en stikstof te halen en deze te vertalen naar duidelijke doelen voor de Utrechtse landbouw. Dit gaat gepaard met versterking van het verdienmodel zodat de landbouw in staat is de doelen te realiseren. Daarom hebben wij besloten een Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij (UMDM) te ontwikkelen. Met de UMDM kan de provincie bedrijfsdoelen concreet maken en samen met de melkveehouderij, ketenpartijen en maatschappelijk veld schetsen hoe de melkveehouderij er in de toekomst uit kan zien. Ook kan de UMDM gebruikt worden om koplopers te ontzien in de gebiedsgerichte aanpak en duurzaam ondernemen te belonen.

Inleiding:

Het provinciaal landbouwbeleid is verwoord in de Landbouwvisie 2018 en de Samenwerkingsagenda Landbouw 2019. Hierin is vastgelegd dat de provincie streeft naar een rendabele, circulaire, natuurinclusieve en klimaatneutrale landbouw. In 2030 moet de helft van de Utrechtse bedrijven natuurinclusief zijn en moeten kringlopen verder gesloten zijn. Om dit concreet te maken heeft ook de provincie behoefte aan een instrument om de mate van duurzaamheid van bedrijven te kunnen meten en de vormen van landbouw, zoals die in de Landbouwvisie zijn genoemd, te kunnen definiëren. In de Samenwerkingsagenda wordt al verwezen naar de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij.

De Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij is ontwikkeld door de zuivelketen in samenwerking met het Wereld Natuurfonds en de Rabobank met als doel bedrijfsprestaties te meten die van invloed zijn op biodiversiteit, natuur, water en klimaat. Het tweede doel is om duurzame bedrijfsprestaties te belonen. Hiervoor zijn drempel- en streefwaarden geformuleerd voor de indicatoren die samen de Biodiversiteitsmonitor vormen. Deze indicatoren worden ook wel KPI's genoemd, Kritische Prestatie Indicatoren. Veel Utrechtse melkveehouders werken inmiddels met deze KPI's. Dat is deels het gevolg van de studiegroepen die de provincie de afgelopen jaren via POP3

openstellingen heeft ondersteund, en deels het gevolg van marktprikkels door de zuivelindustrie, retail en banken. Bekend is o.a. het nieuwe keurmerk 'On the way to Planet Proof'. In de bijlage wordt dieper in gegaan op de samenhang tussen KPI's, de bedrijfsvoering en de maatschappelijke opgaven.

Gelet op de gebiedsgerichte opgaven van het UPLG lijken de 7 KPI's van de Biodiversiteitmonitor Melkveehouderij niet voldoende om de bedrijfsvoering van melkveebedrijven met deze opgaven te verbinden. Daarom is het nodig om in Utrecht met een ruimere set KPI's te werken en deze regionaal te testen. Dit sluit aan op de het landelijk onderzoek naar KPI's voor kringlooplandbouw in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Daarin worden kernsets van KPI's samengesteld voor alle landbouwsectoren. Sets die voor zowel overheid, landbouwbedrijfsleven, ketenpartijen als maatschappelijk veld bruikbaar zijn om duurzame bedrijfsprestaties te meten en te stimuleren. De kernset voor de melkveehouderij bestaat momenteel uit 14 indicatoren.

Het grote voordeel voor boeren is dat op basis van KPI's streefwaarden (doelen) geformuleerd kunnen worden waar boeren op hun eigen manier naar toe kunnen werken. Idealiter komen dergelijke doelen in de plaats van de huidige voorschriften en verplichte maatregelen.

Kan de provincie de kernset van KPI's gebruiken om de ambities uit de Landbouwvisie te concretiseren? Het antwoord daarop is ja. In ieder geval voor de melkveehouderij omdat daarvoor de set KPI's werkbaar is en al is ingeburgerd in de zuivelketen. De melkveehouderij is de belangrijkste landbouwsector in Utrecht. Circa 74% van het Utrechts landbouwareaal wordt beheerd door melkveebedrijven.

Door een Utrechtse maatlat voor de melkveehouderij te ontwikkelen op basis van KPI's kan de provincie concreet maken wat ze verstaat onder kringlooplandbouw (circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal), kan de gebiedsgerichte aanpak in het landelijk gebied ondersteund worden en kan het verdienmodel voor duurzaam ondernemen verbeterd worden. Omdat de naam Biodiversiteitsmonitor impliceert dat het vooral om biodiversiteit gaat, wordt voorgesteld om de maatlat de Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij te noemen. Uitgangspunt voor de Monitor is de kernset van LNV.

De Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij zal een goede balans tussen streefwaarden bevatten, die ervoor zorgt dat de doelen behaald worden en die agrariërs in staat stelt stappen richting duurzaamheid te zetten. Te hoge streefwaarden zijn demotiverend voor de deelnemers, te lage streefwaarden geven te weinig belang om te belonen. Per KPI 3-4 verschillende streefwaarden opnemen die steeds ambitieuzer zijn, werkt zeer motiverend, blijkt uit de ervaringen elders in Nederland. Door aan iedere streefwaarden punten te koppelen ontstaat een integrale score die als basis kan dienen voor beloning door overheid, markt of maatschappij. Denk aan een meerprijs voor zuivel of vlees, rentekortingen, lagere pacht of beloning vanuit het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Door meerdere beloningen te stapelen kan een ondernemer duurzaamheid lonend maken.

Mogelijkheden voor de provincie om bij te dragen aan het verdienmodel zijn o.a.:

- Een beloningsregeling te ontwikkelen waarmee duurzame bedrijfsprestaties kunnen worden beloond. De provincies Noord-Brabant en Drenthe kennen al dergelijke regelingen.
- Een score op de UMDM te laten meewegen in de verpacht van provinciaal eigendom.
- De UMDM toe te passen in de subsidieregelingen in kader van het Utrechts Nationaal Strategisch Plan (NSP).
- Bedrijven vrij te stellen van bepaalde maatregelen, zoals het ontzien van koplopers in de gebiedsgerichte aanpak.

Een definitieve UMDM wordt ontwikkeld samen met de partners in het landelijk gebied. Daarvoor is het nodig om met een aantal regionale pilots aan de slag te gaan, met name omdat streefwaarden per regio (zand, klei, veen) kunnen verschillen. Als KPI's en streefwaarden bekend zijn kan de provincie de UMDM vaststellen en verankeren in beleid en instrumenten, zoals een beloningsregeling. Het streven is om eind 2023 de UMDM vast te stellen inclusief mogelijke beloningsregeling, voorstel voor pachtbeleid, toepassing in de gebiedsgerichte aanpak en het NSP.

In de Kromme Rijn streek is de provincie samen met de landbouw, gemeenten, waterschap, verpachters, natuurorganisaties en financiële instelling al gestart met een regionale pilot. Een vergelijkbaar project wordt wenselijk geacht door de Adviesraad Landbouw van de Gebiedscommissie Utrecht-West.

Met het besluit om de Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij te ontwikkelen krijgt de provincie een instrument ter beschikking om duurzaamheid (circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal) van de melkveehouderij te meten. Tegelijkertijd kan de UMDM gebruikt worden de transitie van de landbouw richting te geven en mogelijk te maken door stapeling van beloningen.

Met het besluit geven Gedeputeerde Staten aan te willen bijdragen aan het verdienmodel voor een duurzame melkveehouderij landbouw en biedt zij daarmee perspectief aan ondernemers in deze voor ondernemers onzekere tijd. De monitor kan ook gebruikt worden om duidelijk te maken welke bedrijven koploper zijn. Hierdoor kunnen ook gerichte voorstellen worden gemaakt hoe deze koplopers kunnen worden ontzien in het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG).

Vervolgprocedure / voortgang:

Gedeputeerde Staten streven er naar om in 2024 een definitieve Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij vast te stellen met KPI's en bijbehorende streefwaarden. Deze zal gebaseerd zijn op pilots zoals in de Kromme Rijn en de veenweiden. Tevens wordt duidelijk gemaakt hoe de Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij wordt ingezet om de duurzaamheid te vergroten en de het verdienmodel te versterken. Dit allemaal binnen de kaders van het UPLG.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen